

In mijn reactie op dit wetsvoorstel wil ik mij toespitsen op de voorgestelde delictsvormen voor verkrachting (schuldverkrachting, opzetverkrachting en gekwalificeerde opzetverkrachting).

In het kader van mijn opleiding heb ik een essay geschreven waarin ik -aan de hand van strafrechtelijke vakliteratuur als ook rechtspraak- kritische kanttekeningen heb geplaatst bij met name het schuldverkrachtingsartikel. Een eerste kritische kanttekening die kan worden geplaatst bij het voorgestelde schuldverkrachtingsartikel betreft de rechtsonzekerheid die het voor rechtssubjecten met zich meebrengt, in die zin dat het niet geheel duidelijk wordt wanneer er nu precies voor de initiator een onderzoeksplicht ontstaat. Vanuit het besef dat seks een intieme aangelegenheid is, moet men zich realiseren dat de persoonlijke grenzen van gewilde en ongewilde seksuele handelingen tijdens de seks kunnen verschuiven, waardoor de lijn van strafbaarheid dun is en makkelijk overschreden kan worden. Ondanks de in de memorie van toelichting gegeven voorbeelden van mogelijke omstandigheden of gedragingen die duiden op een ontbrekende wil, blijft het vaag wanneer er een 'ernstige reden bestaat om te vermoeden dat de seksuele handelingen tegen de wil zijn'. Er wordt weliswaar aangegeven dat op grond van schuldverkrachting niet strafbaar zijn een onbeantwoorde flirt of een mislukt seksueel contact, maar dat lijkt nog steeds onvoldoende afgebakend. Strafrechtelijke aansprakelijkheid komt dus al snel in beeld en is moeilijk voorzienbaar.

Gelet op een toename in het aantal veroordelingen in Zweden bij de introductie van soortgelijke verkrachtingswetgeving zoals nu door de Nederlandse wetgever voorgesteld, is eenzelfde toename in Nederland bij introductie van de voorgestelde delictsvormen niet onaannemelijk. Men kan zich hierbij afvragen of het schuldverkrachtingsartikel voldoende bescherming biedt om een al te gemakkelijke veroordeling te voorkomen, daarbij rekening houdend met de nadelige gevolgen die een veroordeling (voor verkrachting) met zich meebrengt.

Verder is er in het essay geconstateerd dat het schuldverkrachtingsartikel verder gaat dan art. 36 van het Verdrag van Istanbul van verdragsstaten, waaronder Nederland, verlangd (dit artikel spreekt namelijk slechts van 'opzettelijke gedragingen'; een schuldvariant van verkrachting is dus volgens dit verdrag niet vereist).

De wijze waarop de huidige maatschappelijke norm tracht te worden vervat in de voorgestelde verkrachtingswetgeving, moet mijns inziens anders. Ik deed in mijn essay het volgende voorstel (een soort combinatie van de opzetverkrachting en de gekwalificeerde opzetverkrachting):

'Hij die met een persoon seksuele handelingen verricht welke handelingen bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, terwijl hij weet dat bij die persoon daartoe de wil ontbreekt, hetgeen al dan niet voorafgegaan door, vergezeld met of gevolgd door dwang, geweld of bedreiging, wordt als schuldig aan verkrachting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie.'

Deze formulering lijkt weliswaar op de voorgestelde gekwalificeerde opzetverkrachting, maar verschilt in implicatie met dat artikel met name door de woorden 'hetgeen al dan niet'. Deze vier woorden maken het mogelijk om op grond van het hier gedane voorstel tot een bewezenverklaring van verkrachting te komen, waarbij er niet noodzakelijkerwijs sprake hoeft te zijn van dwang, geweld of bedreiging. Voordeel van de hier voorgestelde formulering is de 'ruimte' van de twaalf jaren gevangenisstraf waardoor de officier van justitie en de rechter niet gebonden zijn aan de lagere

gevangenisstraffen van maximaal vier jaren voor schuldverkrachting en negen jaren voor 'zuivere' opzetverkrachting. Dit maakt maatwerk mogelijk. Omdat dwang geen dwingend bestanddeel uitmaakt in dit voorstel, kan de maatschappelijke norm dat seks vrijwillig en gelijkwaardig behoort te zijn toch worden ingelezen in het hier gedane voorstel. Ook gaat dit voorstel, in tegenstelling tot de schuldverkrachting, niet verder dan art. 36 van het Verdrag van Istanbul van verdragsstaten verlangd. Door één strafmaat te hanteren, namelijk die van maximaal twaalf jaren gevangenisstraf, wordt voorkomen dat een dader met kwade intenties 'geluk' heeft met een slachtoffer wat bevriest (waardoor hij geen dwangmiddelen hoeft aan te wenden), waardoor hij 'voordeliger' zijn daad kan verrichten, daar er hooguit sprake zal zijn van de voorgestelde opzetverkrachting met een maximale strafbedreiging van negen jaren. Middels de nu voorgestelde verschillende strafmaxima wordt het leed van een slachtoffer wat bevriest onvoldoende erkend. Juist door één strafmaxima te hanteren kun je slachtoffers-mits er voldoende bewijs ligt uiteraard- de gepaste strafrechtelijke bescherming geven. Verder kan opgemerkt worden dat zich niet-verzettende slachtoffers op grond van deze formulering een ruimere strafrechtelijke bescherming genieten dan onder het huidig verkrachtingsartikel het geval is en zij tevens wettelijk worden erkent in hun leed, in die zin dat het hen aangedane in een strafproces als een 'echte verkrachting' kan worden gekwalificeerd. In het gedane voorstel is bewust geen ondergrens voor strafbaarheid in de vorm van de onbewuste schuld terug te zien, zoals dat wel het geval is bij de schuldverkrachting. De ondergrens in het voorstel betreft het voorwaardelijk opzet; de vraag staat centraal of iemand wist, of de aanmerkelijke kans aanvaardde dat, het seksueel binnendringen tegen de wil was. In tegenstelling tot de vage ondergrens voor strafbaarheid van de onbewuste schuld op grond van de schuldverkrachting, is de ondergrens voor strafbaarheid op grond van het hier gedane voorstel helder en voorzienbaar, daar strafrechtelijke aansprakelijkheid pas in beeld komt op het moment dat de initiator echt weet dat het seksueel binnendringen tegen de wil is, bijvoorbeeld omdat het slachtoffer zulks expliciet verbaal uit of non-verbale tegenreacties vertoond zoals huilen, sterk afhoudend gedrag, wegduwen of bevriezen.